

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Holyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, nov. 23.

A Gelderland révben.

Szegény törődött öreg ember szállt ki Franciaország partján. Százezerre menő tömeg várja. Kalapját lengeti, egymást töri, nyomja, hogy annak az öregnek színe elé jusson, az pedig nem látja őket.

Igen megromlott a szeme, azt írják róla. Folyton könnyezik. Nagy sötét szemüveget tett fel, mikor partra szállott s zöld szemvédőt tart szeme fölött, hogy ne könnyezék, vagy hogy ne lássák könnyeit.

Van miért könnyezni annak a szemnek.

Mint a megtestesült Gondviselés örökös az egy tisztas erkölcsű nemzet felett. Soká bolyongott az a nemzet utatlan pusztákon. Abból élt, amit az Isten adott neki. Ugy haladt nehéz útján előre, hogy vezérének okossága, eltakarta az ellenség elől, vezérének láng lelke világitott népe előtt.

Hazára lett végre a nép. Kemény, mostoha föld volt a haza földje, de végre az övé. Megpihent hát végre a sovány ígér-földjén s dolgozni kezdett. Am nem sokáig. Földje alatt megbódult az arany borju és hangjára feltámadt az önzés poklának minden réme és rá rontott a népre, mely nem az arany borjut, de atyáinak Istenét imádtá.

Megkezdődött a harcz. Az agg vezér

kitárta karjait az ég felé és imádkozott, és csoda esett, győzött az ő népe. Am gyenge már a két kar. Hosszu a küzdés, nem bírja népe felett kiterjesztve tartani, lecsügged s az ellenség kezd győzni.

Hol van Hur és Áron, hogy tartsa a kart?

Sehol a közelben.

Az agg vezér tehát távolabb keresi Meggyújtja honszerelme mécsét és elindul embert keresni. Érző embert igaz ügyéhez.

Rengeteg utra vállalkozik. Tengerek vésze, felhők viharja, az út hossza vissza nem riasztja. Menjünk oda, a hol segítség van.

Hová?

A vér szól először. A német néphez. Nagy nép! Nem fél csak az Istentől, mint vas vezére mondta. Erős is. Négyszáz millió emberrel kezdett ki egy megölt németért és veri a szörnyű tömeget. Rokon nép is, ide indul hajójával.

Am gonosz szél támad s a hajót visszafelé fujja. Az érdek szele ez, mely az emberi természet salakját viszi szárnyain és belé vágja az agg vezér szemébe. Könnyezik utána.

Menjünk hát Trieszt felé. Ott is német lakik, de más az ur. Ide sem jut el a hajó. Itt sincs számodra hely. Egy könyvel több s indul francia földre.

Ez idegen faj ugyan, de szabad köztársaság. Kormányja a humanizmus vallását követi. Még a hazaárulót sem öli meg, hogyne becsülne a hőst.

De üzenet jön innen is. Kiszállhatsz öreg vezér pihenni, de alkalmatlanságot

ne csinálj. Nyugodd ki magad, aztán sietve odább.

Kiszáll hát a törődött öreg. Hallja az éljen orkánját. Elgondolja, hogy ha ez a tömeg ott volna a csata mezőn övéi között, mentve volna minden és mélyebbre huzza fájós szemére az ernyőt, mely fájni kezd újra a hazugságon, a mit lát.

Hová menjen!?

Honszerelme mécsét Európa fölé tartja, embert keresve, mint egykor Diogenes; nemzetet, mely érezni tudna s a sok állig felfegyverzett nép elfordítja fejét, hogy ne jusson szemébe a mécs sugara.

Csak fent éjszakai, egy kicsi nép néz szembe a könnyező vezérrel. A sok fegyveres kar közül, mely nem mer megmozdulni, egy fehér lelkű leányalak emelkedik ki s gyöngéd kezét nyújtja az agg felé.

Menj Németalföldre agg vezér. A kis Vilma király ugyan nem bírja tartani hadverő karod, de meg fogja gyöngéden kezé s meg majd veled ajtóról-ajtóra.

Talán a kik nem akarták látni egy ős férfi könnyét, megszegyenlik magukat, ha látják, hogy egy gyöngé leány mer védeni csak egy brutálisan bántott aggot.

Ah! Az a pillanat, mikor Vilma királynő meg fogja az agg Krüger kezét, festői kép lesz, s e kép alá szegyenbe mártott ecsettel lehetne felírni:

Ez a kép azt ábrázolja, hogy Európában csak egy férfit lelt Krüger és — az is asszony.

P—y.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A kölcsönvett napsugár.

Elbeszéli: Czenczi néni.

Mit is tagadnám? Öreg leány vagyok, vén kisasszony.

Nincs szándékom férjhez menni, tehát bátran kimondhatom.

Nem maradtam hoppon, mert sohasem is akartam a más felesége lenni, amig az Endre bátyám két gyermekét föl nem segítem nevelni.

Nem mintha nem lett volna nekik édes anyjuk. Sőt éppen azért, hogy volt. De mert olyan volt, amilyenek én ismertem: jobb is, hogy hijával maradtak. A gyermek neki nem öröm-, de teherzámba ment. Mért hogy a kegyetlen sors azt nem jutalmazza meg a lelkéről lelkedzett magzattal, akinek utána esik a szíve, aki megéhezi ezt a boldogságot; annak az asszonyok pedig, aki nem szereti, büntetés-kép adja?

Az történt aztán egy reggel, hogy hült helyét leltük Szidinek.

Megszöktetett egy fiatal tanítót, egy csinoska, gyámoltalan fiút, a ki a sarka-vége se lehetett volna az ő urának. Az én — ne vétsek Isten ellen! — az én bolond öcsém azt követte el, hogy azért a hitvány asszonyt agyonlőtte magát. — Ó, mekkora siralom és gyász!

Már most mitévő lettem volna? Csak annál szorosabbra öletem magamhoz azt a két kicsiny babát, s tündérmesét hazudtam nekik az anyjuk elmaradásáról, az édes apjuk messze utjáról.

A fiucska, a nagyobbik, elhitte. A férfiak hülyesége már ilyen korán ütközött ki rajta. Annuska, a bamba fiu huga, némán és hosszasan nézett rám azzal a nagy sötét szemével. Megláttam benne a kételkedés csillámját. Ez a csöpp leányka, aki azt is elhitte, hogy a Gilimán-tündérrálynénak cseresznye-magból faragott hintőcskájára elé aranyos hámba négy katicza-bogár van fogva, s hogy a rózsaszínű muslica annak a kocsisa: mélyen hallgatott beszédemre, alásiklott az ölemből, s a szalonnaszaláról leemelte a szülei fotográfiáját — ott álltak egymáshoz simulva. Szidi a menyasszonyi ruhájában. Aztán a szőnyegre terülve, egy szék lábához oda támasztotta, elejibök fektűt s mig sötét lett, nézte őket. Nézte könytelen és szó-talan. Nézte folyton. Heted napra kivittük Annuskát a temetőbe.

Rövid betegsége alatt egy jajszavát nem vettük. Nem panaszkodott, apró tömzsi fehér kezében szorongatta a képet. Mikor már meg volt halva, alig birtuk kifejtetni a merev ujjcskáiból, olyan erősen fogta.

A bátyám és Annuska halála után a Bandigyerek örökölte azt a nagy szerelmet, mely megtöltötte szívemet s még meg is gyülemltet azzal az aggodással, amelylyel most ezt a zajos fiút féltetem. Jézusom, annyi volt a difte-

riás gyermek az utcánkban! A házak emeletein is vagy három piros czédula rémitgette az embereket.

Harmadnapra én is kiragasztottam, s két nappal később kísértük ki kevesed magammal az én végső reménységemet is, Bandikát.

Hát így maradtam egész magamra. Már most azért sem megyek férjhez.

Nem is panaszképek emlegetem az én bánatomat. Ennekem arra nincs is szavam, nem is keresem. Jól esik, szívem három nagy sebével elzárkóznom abba a kicsi szobába, melyet a régi nagy lakásból megtartottam. Majd csak elvérzek tán, hiszen jó az Isten. De erőszakot magamon nem teszek. Még bizony, hogy ne a két kicsi gyerekek mellé kerüljek föl az égbe, hanem onnan alulról folytassam panaszos sirádomat az én Annuskám — ó, én édes Annuskám! — meg Bandika után.

Vagyok a vén Czenczi kisasszony, aki napról-napra hanyatlik testben, napról-napra izmosodik lélekben.

* * *

A belső városnak abban a szűk utcájában lakom, melyben még vannak padlás-szobák. Ablakom északra tekint s így csak akkor van részem egy kis napfényben, ha a szemben levő házak vastag üveglemezeiről verődik vissza. Nem igazi napsugár, csak amolyan kölcsönzött fény, mely hirtelen lövel be a szobába, elsurran a tapéta holt virágain s meleg rózsaszínbe vonja. Ilyenkor az én öreg

Krüger Franciaországban.

A francia nép lelkes ünneplése közepette Marseilleben Európa földjére lépett tegnap Krüger, a transzváli köztársaság földönfutó elnöke. Kissé megtörött, beteges lett agg teste, de lelke az a régi maradt, olyan, a milyenek a messze Dél-Afrikából éveken át hozzánk jutott hírek jellemezték: daczos, energikus és törhetetlen. A francia nép ünneplését könnyes szemmel fogadta, de könnyének és gyászruhájának, melyet a partraszálláskor viselt, ellene mondott beszéde, melylyel az üdvözlést megköszönte. Mint egykor Kossuth Lajos, nem menekültként jött Európába, hanem a bosszu szelleme, aki a végletekig menő harcot hirdet Anglia ellen, a búr nép igazságát keresi s számára meg akarja nyerni Európa népeit. Beszédének e fenyegető passzusán kívül van a marseillei fogadtatásnak néhány momentuma, mely esetleg kellemetlenséggel járhat a francia kormányra. Bár úgy állapították meg, hogy Krüger, mint inkognitó utazó államfőt fogadják, mégis tisztelgett nála Marseille polgármestere és a prefektus, tehát előkelő hivatalos személyek, úgy, hogy Krüger fogadtatása ez által szinte hivatalos fogadtatássá vált. Magát a kikötőbeli fogadtatást semmi sem zavarta meg, de Krüger bevonulása közben egyszerre csak botrány kerekedett. Egy erkélyről több angol nézte a menetet föltett kappal s aprópénzt dobált le a tömegbe. A tömeg erre füttyölni és piszogni kezdett s mindaddig zajongott, míg az angolok vissza nem vonultak.

Marseille, nov. 22. Este Krüger tiszteletére bankett volt, a melyen 300 ember vett részt. A banketten dr. Leyds Krüger megbízásából bejelentette, hogy az elnök nem jelenhetik meg a lakomán, mert nagyon fáradt és gyásza van. Az elnök — mondotta azután Leyds — soha se fogja elfelejteni azt a szíves fogadtatást, a melyben az önök szép Marseille városa részesítette, a mely felülmúlt mindent, a mit várhatott még abban a városban is, a mely Franciaországnak dicső nemzeti himnuszát adta, azt a Marseillaise-t, a mely dala minden népnek, a melynek függetlenségét meg akarják semmisíteni s a mely harczban áll elnyomóival. Dr. Leyds végül Krüger nevében a

francia köztársaság elnökét és azután a maga nevében a bizottságot élte, a mely hozzájárult a dél-afrikai köztársaság függetlenségének föntartásához és harci támogatásához. Aztán még több felköszöntőt mondtak. Krüger elnök holnap Párisba utazik.

A párisi magyar kiállítás költségei.

Mint értesülünk, a költségvetés általános tárgyalása alkalmával, mely e hó végén veszi kezdetét, több képviselő szóvá fogja tenni azokat a jelentékeny tulkiadásokat, melyek a magyar kiállítás kormánybiztosságánál fölmerültek. Ezeknek a tulkiadásoknak pontos összege még nincs megállapítva, de már most is bizonyos, hogy azok nem 200.000 forintra, hanem mintegy fél millió forintra rúgnak. A képviselőházban Miklós Ödön, a kormánybiztos helyettese fog az ezen ügyben tett felszólalásokra reflektálni.

A belényesi választás.

A belényesiek egy része nincs megelégedve azzal, hogy Gajarit egyszerűen kirendelik a nyakukra. Emilitették, hogy több egyén neve forog szóban, a kiket mind fel lehetne léptetni ellenjelöltül ha — az ellenzék szervezkedett volna. Így csak fej nélküli kapkodás az egész az utolsó percz kényszer hatása alatt s legfeljebb azt érik el, hogy Gajarit nem egyhangulag, hanem szótöbbséggel választják meg.

Helyi jelölteken kívül néhány belényesi máshol keres ellenjelölteket. Így jöttek be tegnap néhányan Belényesről s Szokoly Tamást megkérték, állítson a függetlenségi párt jelöltet. A délelőtt összehívott pártelnökség Halász Lajost ajánlotta nekik, de Halász a jelöltséget nem fogadta el.

Mint híriik, a belényesi ellenzék helyi jelölt körül fog csoportosulni.

Uj ágyuk.

A hadsereg rendeleti közlönye ma igen fontos rendeletet közöl. A rendelet, mely az osztrák-magyar tüzérség új ágyúira vonatkozik, a király 1900. november negyedikén kelt legfelsőbb elhatározásával a következő új ágyuk alkalmazását rendeli el: a 30.5 cm. parti ágyut, a 7. cm. táborigyüt, a 21 cm. parti mozsár-ágyut, a 15 cm. partiágyut, a 24 cm. mozsár-

ágyut, a 12 cm. rés ágyut, a 6 cm. kazamata-ágyut, és végül a 8 cm.-res ágyut. Egyben szolgálton kívül helyezik a következő mintája régiebb ágyukat: a 8 cm. táborigyüt, a 15 cm. nehéz gránát-ágyut, a 21. cm. ostromágyut, a 24 cm. és 30 cm. bombaszórókat, a 24. cm. és 30 cm. parti mozsár-ágyukat. Az új ágyuk alkalmazására vonatkozó rendelkezéseket a hadügyminiszter írásbeli uton fogja az illetékes katonai hatóságokkal közölni.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 23.

Tallian Béla elnök az ülést 10 órakor megnyitja.

A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után következett a közérdekű öntöző csatornáról szóló törvényjavaslatnak folytatólagos tárgyalása.

Öntöző csatorna.

Papp Elek: Elismeri, hogy a javaslatnak létesítése által a gazdaközönség nagy előnyöket élvezne, mindazonáltal kénytelen a javaslat hibáira is rámutatni.

Mint az Alföld egyik képviselője, felhívja a kormány figyelmét az ottani szociális viszonyokra. Komoly megfontolás tárgyává kell tenni azt, hogy miképen lehetne összhangzatba hozni a közérdekű csatornát a talajviszonyokkal és a hajózással. Majd hosszasan polemizál Hieronymi Károlylyal és a javaslatot elfogadja.

Vancsó Gyula: Jobban szeretné, ha az előirányzott összeg 2—300 ezer lenne, mert 50.000 forint vajmi kevés. E javaslat által maradandó emléke lesz a földmivelésügyi miniszternek és a kormánynak, mert ez a javaslat a nép boldogulását fogja előmozdítani.

A javaslatot elfogadja. (Helyeslés).

Kossuth Ferencz föláll.

Felkiáltások: Öt percz szünet!

Elnök a szünetet elrendeli.

Szünet után.

Kossuth Ferencz helyesli a miniszter működését a földmivelés terén és örvendetes, hogy

fikusom is nyújtogatja fagyos karjait s halvány-zöld búbját vidáman fűrszti a sugárban. S az én fagyos lelkemet is megbizseregteni az idegen sugár. Mintha külön úton érkezett volna hozzám ez a mennyei köszöntés.

Vajjon ki lakhatik ott szemben a harmadik emelet fölött?

Egy fiatal pár a fülkében. A csinos nő melléhez egy kicsi baba szoritja oda kerek arcát. Fölibe hajlik az ifju apa s mutató ujjával nyomkodja a dundi szopós gömbölyű pofácskáját. Nyilván azt vizsgálja, tegnap óta mennyit hizott a piczike. Aztán egyszerre apai pajkossággal, lehuzza a baba fejéről a bokros bóbitát s az apróságnak megsimogatja kopasz fejét, a mely haszontalanságáért jókorát üt az asszonyka az ura keze-fejére. A minek aztán nagy kaczagás a vége. Milyen kár, hogy nem hallom a boldogságnak ezt az édes muzsikáját! Most felkapja fejét az emberke is és nyilván gögicsél. Ennél a tercetnél szebbet nem költött Mozart sem.

Az én kicsinyeimnek ha ilyen jó dolguk lett volna! Az anyjok feléjük sem nézett. Csak én meg a dajka, ha odatartottuk szegény Andrisom elé a gyermeket: csókolná meg. Volt, nincs.

* * *

Ma az öreg Durinczay, nyugalmazott kapitány látogatott meg, vagy a mint ő mondja, >ohajtott udvarlásomra lenni.

Bizony szegény fejét nagyon megszedte az idő. De azért az én hajdani való tánczosom a vármegyei bálokon még ma sem hagyja magát. Ami hajfűrtje megmaradt, a ragyogó tar koponyáján szélesre tapasztja szét fekete pomádéval, míg seprőbajszának szárnyait levágatta s most bajszkának hordja s feketére festett végeit hunczutkásan kunkorítja fölfelé. Meg a teste merev tartásával is azt akarja mutatni, hogy legény ő még a maga talpán.

Hát uram fia! — miért jött? Azért jött, hogy annak rendje és módja szerint megkérje kezemet.

Te jó Isten, aki özvegyi árvaságomban még megszerezted nekem ezt a vig perczet! Rég nem élvezett olyan józú nevetésre fakadtam, hogy szinte megfájult bele a fejem.

— No csak rázza ki magát Czenczike jól! — mondá hunyorgatva az én daliás kérőm, aztán adja meg a választ.

Erre kijózanodtam s tartozó köszönettel hajlítotam el magamtól az ajánlatot. Nem is hozakodtam elő az én nehéz bánatommal. Az az én egyetlen, drága örököm s féltem, hogy el ne vegye tőlem senki, semmi. Csak ezt a kései virágzást nem tartottam magamhoz illőnek.

Durinczay kapitány nagyot nézett, aztán hátra szegte a fejét, egy harsányat köhintett, összeütötte a sarkantyúját, meghajlott s távozott. >Ahogy tetszik! — csak ennyit mondott.

Szegény jó kapitány! Megvallom, hogy a midőn már elhangzott a lépcsőházban vitézi kardjának csörtetése, megint a székre dőltém s nevettem a könnyezésig. S hogy már benne voltam a könnyezésben, az én drága kis halottaimra gondoltam s oly zokogással, mely majd szétvetette mellemet, ráborultam az asztalra és sirtam, sirtam, sirtam mintha nem is reméltem volna, hogy még találkozom velők az égben.

Pedig ott meglátom őket, ugy-e bár, én könnyörülő Istenem!

* * *

Megvallom, oda-oda lopóztam a függöny mögé, ha megláthatnám a szemközti ismeretlen kis családot. Ne vegyék észre, hogy figyelem őket. Rosszul esnék nekem, ha tudnák.

Három egész hete nem volt a piczike a fülkében. Csak nem beteg?

Ah! . . . most hozzák éppen. Boldogságos szűz! . . . mekkorát gyarapodott e rövid idő óta! Meg is nyult, meg is kövéredett. Ott ült a szép mamája karján, s mert gyöngö meg a nyaka, ide-oda ejti kerek nagy fejét. S milyen ragyogó tiszta! Mekkora boldogság is az, ápolni egy kis gyermeket!

Már ugrálhat az anyja karján. Csakhogy el nem röpül róla! A fiatal nő nem győzi lefogni. Egyszerre a baba az ő párnás kacsóját rátapasztja az ablakra és pofozza kedvére. A feje utánna esik és tömpike orrát oda lapítja

elvette a feledés lomtárából az öntöző csatornák kérdését, noha a mód, melylyel ezt megvalósítani akarja, nem a legerősebb. Ezt különben már Komjáthy kifejtette s ő csak azt akarja kifejtetni, mennyire szükséges az öntöző csatorna. Arra azonban nem lehet gondolni, hogy részvénytársaságok alakuljanak öntöző csatornák építésére. Számos ország példája mutatja, hogy az öntöző csatornák oly csekély százalékot jövedelmeznek, hogy erre tőkét találni nem lehet. Maguk az érdekeltek is csak nehezen fogják megcsináltatni az öntöző csatornákat, mert elenyészően csekély a kormányának az a támogatása, a melyben őket részesíteni fogja.

A javaslatot elfogadja. (Helyesítés).

Major Ferencz kéri, hogy beszédét holnap mondhassa.

A ház megengedi.

Klasszikusok az iskolában.

Ezután *Wlassics* Gyula miniszter válaszol Molnár János interpellációjára a János király című könyvnek ajánlása miatt. Molnár János azt kérde tőle, hogy Shakespeare művei miért szolgálnak tankönyvül a középiskolákban, mikor ezen művek legnagyobb része az erkölcsöt megrontja. Legelőször is azt jegyzi meg, hogy nem iskolai használatra, hanem a könyvtáraknak ajánlotta. Van ugyan a könyvben olyan részlet, a mely a gyermeknek nem való. De van benne sok magasztos részlet. Egyes részletek miatt a világirodalom nagy autorait az iskolából kitiltani nem lehet. Hát tiltsuk ki Homeros, Vergilius, Bánk-bánt stb. Ellenőrzésre szükség van, a mit a tanári kar teljes mértékben gyakorol. Kérem a választ tudomásul venni.

Molnár János kijelenti, hogy ő nem ellensége Shakespeare-nek, hanem azt kívánja, hogy az ifjúságnak és iskoláknak szánt Shakespeare kiadást úgy megrostálják és megcenzurázzák, mint Ausztriában teszik. Be is mutat egy *János király* füzetet, melyet Angliában az iskolák számára jól meghuzogatva kiadtak. Megtámadja a sajtó ama részét, mely őt interpellációjáért czáfolta.

Wlassics miniszter figyelmezteti Molnárt, hogy az ő lapja ellene még külön hangot hasz-

nál, mint Molnár ellen egyes lapok. Kijelenti, hogy a csonka kiadásnak nem barátja, mert a kihagyott részek még jobban fölpiszkálják a tanulók kíváncsiságát.

Molnár János: A miniszter válasza őt aggodalommal tölti el s azért nem fogadja el.

Wlassics kijelenti, hogy a Molnártól be-mutott János király példány csak *egyike* az Angliában használt számos kiadásnak.

A Ház a választ tudomásul veszi.

Terjed a kanyaró.

A gyermekek kellemetlen látogatója, a kanyaró nagyban grasszál városunk kicsinyei között. Mint a főorvosnak alábbi átiratából kitűnik, nov. 1—10-ig 50, nov. 10—23-ig már *száznegy* esetet jelentettek be. Ki tudná megmondani a be nem jelentettek számát? Ezért a főorvos határozottan kívánja, hogy a nov. 10-én tartott közegészségügyi bizottsági gyűlésen megállapított iskolák az akkor kitűzött határidőn túl még két hétig bezárassanak.

A főorvos átirata következőleg hangzik:

Tekintetes

Dr. *Bulyovszky József* polgármester úrnak

Helyben.

Folyó évi november hó 10-én megtartott közegészségügyi bizottság üléséből felhatalmazást nyertem arra nézve, hogy azon esetre, ha a kanyaró megbetegülési esetek általában szaporodának s az elemi iskolákba, valamint az óvodákba járó gyermekek között is terjedne, a szkbizottság összehívása nélkül is — a törvény által reám ruházott hatáskörömnél fogva — a szükséges intézkedések foganatosíttatása czéljából előterjesztésemet megtehessem.

Tekintetes Polgármester Úr! A november hó 10-én megtartott közegészségügyi bizottság ülésétől egész a mai napig, azaz november hó 23-áig megbetegülési eset be lett jelentve összesen 104, és pedig Olasziban 53, Ujvároson 33, Várajka és Csillagvároson 18 (míg november 1—10-ig bejelentve volt Olasziban 35, Ujvároson 11, Várajka, Velenze és Csillagvároson 4.) (vagyis november 1—23-ig megbetegülés volt 154.) A bejelentettek legnagyobb része a 10 éven aluli életkorra esik, vagy is azon időre, melyben a gyermekek részint az óvodákba, részint az elemi iskolákba járnak. A mellékelt kimutatásból kitűnik, hogy a bejelentett

betegek közül hányan jártak az iskolákba és óvodákba. Határozottan merem állítani, hogy sokkal több a megbetegültek száma, mint a mennyi be lett jelentve, mert igen sok szülő elhanyagolja beteg gyermekének gyógykezelését, orvos nem is látja a betegeket s így a hatóság tudomására sem juthat. Tudomást szereztem arról is, hogy ugy az elemi iskolákba, mint az óvodákba járó gyermekek közül igen nagy a távol maradtak száma, majdnem fele hiányzik, a mi ugyan nem mind a megbetegülésekre vezethető, hanem ok részben az egészséges tanulóknak is a letiltása.

Hivatkozva az 1876. évi XIV. t.-cz. 162. §. c) pontjára, valamint ugyancsak 33. §-ra, véleményezem:

1-ször. Az olasz- községi elemi fiu, és leány;

2-ször. Az Orsolya apáca elemi összes;

3-ször. A Sz. Vincze-intézet elemi iskoláknak zárlatát a további két hétre meghosszabbítani.

4-szer. Véleményezem továbbá a város területén levő összes, ugy az állami, mint magán, és felekezeti óvodáknak, f. év végig terjedő időre leendő bezáratásukat.

5-ször. Ugyazinté véleményezem az Ujváros részben levő összes községi, magán- és felekezeti elemi iskoláknak november hó 26-ik napjától számítól két heti időre leendő bezáratásukat.

Megemlíteni óhajtom, hogy a járvány szelid lefolyását igazolja azon körülmény, hogy az összes megbetegültekből eddig csak két halálosztás történt.

Nagyvárad, 1900. november 23.

Dr. *Baróthy Akos*,
t. főorvos.

UJDONSAGOK.

A főjegyző választása.

— A közigazgatási bíróság leirata. —

Nagyvárad város főjegyzői székét a szeptemberi közgyűlésen töltötte be a város törvényhatósága.

Erős küzdelem volt a két jelölt: *Komlóssy József* gazdasági tanácsnok és *Rimler Károly* r. kapitány között s a szavazásnál 10 szótöbbséggel *Rimler Károly* r. kapitány választott meg Nagyvárad város főjegyzőjévé.

Már a közgyűlésen, a szavazás

az üveghez, hogy a helyén csak egy fehér pötty látszik — két rózsza között gyöngyvirágszem.

* * *

Rossz dolog, amit cselekedtem?

Ma messzelátót vettem, amolyan hosszú szárút, mint amelyet az urak használnak futtáskor a gyepen. Nappali szolgálatra ezt ajánlotta a kereskedő, mert mondtam neki, hogy színházi lorgnonra nincs szükségem.

Kémleni fogok. Egy idegen ház életébe akarom ártani magam, s szememmel kikaparni annak édes apró titkait. De Isten látja lelke-met, csak téged akarlak többször látni, te édes kis Annuskám, Bandikám, ismeretlen drága kis angyalom, vagy minek nevezzelek? Hiszen azt sem tudom: fiu vagy-e vagy lány? Nekem elég hogy gyermek vagy.

Midőn ma korán reggel a csövön átnéztem hozzátok, ott feküdtél a bölcsebben, ar-czooskád kigyulva az egészséges álm melegé-től. S hogy a nap beosont szobátokba s megcsillant a függő lámpás, a gyertyatartók s a kályha tévőjének érczén: olyan volt, mintha csillagok tündököltek volna fölöttem és alattad és körülöttem, s az én messzelátóm mintha el-hordott volna menyországnak kellős közepébe, s látnám az én Annuskámat egy hónapos ko-rában. Mert — így olvastam ezt a régi legen-dában — aki öregebb volt is életében, gyer-mek-angyallá változik át az örök üdvösség or-szágában.

A fiatal családapa, ugy látszik, valami kis-sebb hivatalnok. S szorgalmas ember. Iratok-kal jó és távozik. Ejjel soká van ébren s dol-gozik a szomszéd szobában. Az asszonyka csak egy kispesztrát tart, legyen, aki fogja néha a kicsikét. A többi, dajka, szakácsné s szobaleány egy személyben maga a hivatalnok felesége. Ej mit! . . . fiatal, erős és egészséges. Dolgozzék ő is. Áldja Istenét, hogy van kiért.

Nem tudom, hogy hívják őket. Nem is bánt érte a kíváncsiság. Nem a virág neve az illa-tos, nem a gyümölcs neve az édes.

* * *

Késő éjjel dörrenő kocsi állapotott meg éppen a házunk előtt. Aztán léptek kopogása, halk hangon folytatott beszéd. Nem birtam többé elaludni. Valami sajtószertü nyugtalanság fogott el. Vagy rossz álm volt csupán? . . . Figyelek. A zsongás elhalt. Lovak patkós lába kongatja meg az utca köburkolatát. Semmi nesz. Csak egy éles fütty hasítja át az éjjeli csendet . . . s hasítja át az én szívemet. Miért? Mi ütött hozzám?

Felhuzom az ablakom függő vásznát s le-nézek az utcára.

A szemközti kapu előtt áll egy hintó. A fázó kocsis leszállt a bakról s látom, amint csapkodja hóna alá fagyos karjait s váltogatja a lábát.

A kapuban magas férfi-alak. Amint egyet-egyét mozdul, az oldalán és a mellén fel-

villan a fény: az ő kardja és számtáblája. Rendőr volt.

Szemben sötétség. Még az én szorgalmas szomszédom lámpása is kialudt már. Egyszerre a nagyobbik szoba ablakai mögött gyul ki a világosság. A vásznai le vannak eresztve. Nem láthatok. Csak az el-elsuhanó, hol kisebb-bedő, hol növekedő árnyak mutatják, hogy oda át valami történik. De mi az? A minden-ható Istenre! . . . csak nem bántják a kicsike apját?

Egy iszonyu sikoltás hat ki az utcára s belenyilal a szívembe. Aztán zavaros hangok . . . küzködés zaja . . . a kapu nyílik. Két rendőr-legény, egy tiszt vezetése alatt, emel a hintóba egy ifju embert. A nyitott kapun át a lépcsőházból egy rettentő női kiáltás vijjog felém. »Megfojtom a gyermekünket! . . . Kál-mán, én veled megyek! . . . Eresszettek! . . .«

A kapu becsapódik, a hintó elrohog, az utca elcsöndesül. Néhány kíváncsi megért-vén, hogy itt most elfogatás történt, össze-dugja a fejét, tanakodik; aztán friss szivarra gnyjtva rá, az éjjeli csoport ismét elszéled.

S én ott állok ablakomban, remegve a hi-degtől s a rémtülettől.

Egek ura! Mi történt?

Szememre nem jó álm. Alig várom, hogy megvirradjon. Tán ha valami ürügy alatt be-léphetnék oda?

A kapukat nyitogatják. Magamra kapom a nagy kendőt és futok le a lépcsőn. A kihordó

eredményének kihirdetése után felszólás történt a választás ellen, hogy minő okmányok alapján jelölték a főjegyzői állásra *Rimler* Károlyt.

A választás ellen törvényes határidőben két felebbezést, helyesebben jogorvoslat iránti panaszkérvényt adtak be a közigazgatási bírósághoz.

Dr. *Hoványi* Gyula, *Pekanovits* Imre és *Knapp* Sándor törvényhatósági bizottsági tagok együttes felebbezésükben azt hozzák fel, hogy *Rimler* Károly r. főkapitánynak nincsen a törvényben előirt államtudományi államvizsgálata. Erős jogi felfogással fejtegetik, hogy az a körülmény, miszerint *Rimler* Károlyt régebben tiszteletbeli városi aljegyzővé nevezte ki az akkori főispán, nem képesíti törvény szerint a főjegyzői állásra.

A másik felebbezést dr. *Kazay* Kálmán törvényhatósági bizottsági tag adta be. Ebben szintén fel van hozva, hogy nincsen meg *Rimler*nek az államtudományi államvizsgálata. Azonkívül erős vádak vannak a választás tisztaságára vonatkozólag is. Azt fejtegeti a felebbezés, miszerint a *Rimler*-párti városatyák a szavazási helyiség ajtajánál kivették az ellenpárti szavazók kezeiből a szavazó czédulákat s a *Rimler* czéduláit adták helyette; továbbá azt állítja a felebbezés, hogy *Mezey* Mihály a választást vezető elnök korteskedett legerősebben *Rimler* Károly mellett s a szavazólapok elhelyezésére szolgáló urna tetejét sem zárta le, hogy láthassa, ki milyen névvel szavazott.

Dr. *Bulyovszky* József polgármester, hir szerint, hosszabb kíséreléssel terjesztette fel a felebbezéseket a közigazgatási bírósághoz. Azóta mindég várták nem csak a közvetlenül érdekelt, hanem a város közönsége is erősen várta a közigazgatási bíróság döntését. Többször oly hírek keringtek, hogy ez meg is érkezett.

Tegnap végre megérkezett a közigazgatási bíróság leirata, de nem érdemleges intézkedéssel, hanem *mindkét feleb-*

bezést azzal küldte le a közigazgatási bíróság a városhoz, hogy a felebbezésekben felhozott vádakra nézve Rimler Károly r. kapitány készítse el védiratát s azt 15 nap alatt akár közvetlenül, akár a városi hatóság útján terjeszse fel a közigazgatási bírósághoz.

Ebből az látszik, hogy a közigazgatási bíróságnál nagyon is komolyan mérlegelik a felebbezésekben felhozott vádakot. A dolog pedig még pár hónapig nem ér véget.

Homér—Festetich.

Hét város szavazott már eddig határozott nimmal *Festetich* Andor gróf színészeti felügyelő terveire: Nagyvárad, Debreczen, Győr, Sopron, Pécs, Szombathely és Nagy-Kanizsa.

Nem tudni, szokott-e a gróf ur felügyelő nagy elfoglaltsága közben újságokat olvasni? Azt hisszük: nem.

Mert akkor, ha még eddig nem is jutott el hozzá hivatalos formában a szavazás eredménye, már eddig régen vissza kellett volna vonni javaslatát.

A kudarc nagy. Homér születésének dícsőségéért hét görög város versengett, itt pedig hét város versenyez benne, melyik tudja erélyesebben visszavetni az idétlen tervet.

Pedig hát kár a dologra olyan sok drága erőt pazarolni. Való igaz, hogy a színészetet mappán kimért kerületekbe szorítani — képtelenség. De ha képtelenség, hát akkor mutassunk rá egyszerűen, hogy képtelenség, de ne csináljunk belőle akkora hühhöt. Így még *Festetich* gróf is el találja hinni, hogy valami nagy dologtól mévelt.

Mert próbálja valaki megkérdezni a felügyelő urat:

— Hát aztán hogyan képzeled méltóságod ezt a beosztást végrehajtani? — s a gróf ur adós marad a felelettel.

Alkotmányos államban élünk, a hol a személyi szabadság szent és sérthetetlen, a színésznek épp úgy joga van tetszés szerint változtatni működése helyét, mint akárki másnak.

én volnék az édes anyja, hozzám simult. Ó édes boldogság! Ismét kezemben tartok egy kis gyermeket, szintén egy félig árvát, mint volt az én kis Annuskám. És rám hajlik, és kővérke ujjával az orromat gyurogatja és fogatlan szájjával beleharap az én hegyes államba s rátapasztja apróka tenyerét az én siró szemeimre. A sajnálat, az öröm és bánat könnyei voltak azok, melyek arczomon lefutottak.

* * *

Rózsika anyja tiz nap múltán meghalt. Apja vizsgálati fogságban, hounan az út csak a börtönbe visz. Sem közel, sem távol rokon vagy jóbarát. Ha van is, de ilyenkor nincsen.

Ami régi házi fiskus bácsink hamarosan kicsinálta, hogy a gyermeket »egyelőre« magamhoz vehessen.

Egyelőre. Mert hiszen nem az enyém. De azt az egyet mégis megszereztem magamnak, hogy Annuskának szólítom. S már ért is róla.

Oda ültettem a kis tulipános ládára és oktatom, hogy ha majdan kikerül arról a sötét helyről, az apját nevelje jóra. Ő az apját, igen, igen.

Az elpusztult tűzhely ablakaiból odavillan Rózsika-Annuskára a visszaverődött fény.

A kis lány hozzám kérdezkedik. Kölesüvett napsugár.

Hol van hát a hatóság, vagy bármely állami szerv, mely a színészt egy helyre merné kötni? Ha más nem, hát a hitelezők miatt kénytelenek lennének állampolgári jogaikkal élni s odább húzódni.

Különös lenne, ha ezt *Festetich* gróf, a vidéki színészet felügyelője nem tudná. Pedig a gróf ur régóta foglalkozik a színészek ügyeivel. Vagy elfelejtette volna?

Hogy az ember olyan könnyen és annyira mindent elfelejt, ha nagy ur, pl. felügyelő lesz belőle . . .

TAJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Nov. 27. Képviselőválasztás Belényesben.

* **A király unokájának keresztelője.** A Budapesti Közlöny jelenti: *Ferencz* Salvátor főherceg ur és *Mária Valéria* főhercegné szony 5 cs. és kir. fenségök november hó 19-én született leányának megkeresztelése folyó évi november hó 22-én, csütörtökön délelőtt tizenegy órakor *ő császári és apostoli királyi Felsége* jelenlétében ment végbe a walsei kastély kápolnájában. A szertartást főtisztelendő *Mayer* Lőrincz dr. püspök udvari és Burg-plebános végezte. Az újszülött főhercegnő a kereszttségben a *Gertrud Mária Gizella, Erzsébet, Ignácia* nevet kapta. Keresztanya *Gizella* bajor hercegnő 5 csász. és kir. fensége volt.

* **Lónyay grófok Budapesten.** *Lónyay* Elemér gróf és felesége, *Stefánia* királyi hercegnő a tegnapi délelőttöt Hungária-szállóbeli lakásukon töltötték. Délben a városba hajtottak. Elutazásuk iránt eddigelé még nem intézkedtek.

* **Vörösmarty-ünnepély a kereskedelmi iskolában.** A nagyvárad felső kereskedelmi iskola tanári kara és ifjusága az ifjusági Segítő-Egyesület javára 1900. decz. 1-én d. u. 3 órakor, a Kereskedelmi Csarnok dísztermében *Vörösmarty* Mihály születésének 100 éves évfordulója alkalmából 50 fillér belépti díj mellett emlékünnepelet rendez. Az ünnepély műsora a következő: 1. *Szózat.* Enekliz az ifjusági dalkör. 2. *Emlékeszéd Vörösmarty M. felett.* Tartja dr. Kováts S. János igazgató. 3. *Szép Ilonka.* Melodráma. Szavalja Hencz Lajos, felső oszt. tanuló, zongorán kíséri Tomm Béla tanár. 4. *Vörösmarty Iyrója.* Irta és előadja Báthory Ferencz tanár. 6. *A hontalan.* Szavalják Goldstein Sándor és Mayr Gyula, felső oszt. tanulók. 6. *Az uri hölgyhöz.* Szavalja Klein Manó, középső oszt. tanuló. 7. *Egyveleg Vörösmarty dalaiból.* Előadja az ifjusági zenekar.

* **A tizenharmadik órában.** Debreczen városi hatósága különösképpen találta, hogy ez évben Debreczenből 20-nál több, Nagyváradról pedig csak 11 egyéves önkéntes szolgált az egyéves önkéntesi iskolát mégis Nagyváradon tartják meg. Minden zárt ülés és titkolódzás nélkül, mint a lapok meg is írták, gyors elhatározással felrucczant pár debreczeni tanácsstag a hadügyminiszterhez és kieszközölte, hogy december hó 1-től átviszik az egyéves önkéntesi iskolát Debreczenbe. Ezt a mozgalmat a helyi lapok is azonnal és minden fázisában közzölték, de Nagyváradon nem reagált rá senki. Végre egy nyílt levél megmozgatta a csigavért s dr. *Bulyovszky* József Nagyvárad városi polgármestere gondolkozni kezdett, hogy lehetne-e valamit tenni a már átrendelt iskola

asszony épp szembe jön, s örülve, hogy nem kell az én magas lakásomig fölmásznia, kezembe nyomja nedves példányát annak a lapnak, amelyen járatok.

»Ma nagyon érdekes!« mondá. »Éppen a szemközt lévő házban fogták el az éjjel Ladányi Kálmán bank-tisztviselőt, sikkasztás miatt. Csak tessék elolvasni. Nagyon interesszant! Kezeit csókolom.«

S eltűnt az oszlopok mögött.

Mohón fordítottam rá a lépcsőházi lámpás gyér világánál az »érdekes napi hirre.«

A lap kiesett kezemből. Tehát igaz.

* * *

Benyitottam az idegen házba.

A férj elfogatásával a házbeliek huzódottak a szerencsétlen asszonytól. A kis pesztrabután himbálta a siró gyermeket. Az édes anya ott feküdt a vetetlen ágy párnái között. Szeme tüzből, arca lángban . . . martaléka a fogyasztó lánknak; zavaros beszédjén nem tudtam eligazodni.

Itt gyorsan kellett intézkedni. A kis cselédet elszalajtottam orvosért, egy hordárt a Klárikáért — ez az én egykori leány-pajtásom, egy öreg tanácsosnak vezeti a háztartását — a többihez meg magam fogtam hozzá serényen, míg a goromba munkát a szolgálómra bízta.

Aztán odarohantam a bölcsőhöz, felkaptam a siró babát, a ki rögtön elcsitult, s mintha

megmentésére. Gondolatkörébe bevonta a városi tanácsot is, de egyben kiadta a jelszót, hogy a gondolkodás többesben is zárt ajtókat megett történnék. Nehogy egy jó gondolat, (oh, de ilyet!) elröppenjen. És a polgármester a tanács tagjaival napok óta gondolkodik, de a zagyva gondolatokkal telt tanácsterem ajtaján aztán senki se be, se ki! — Tegnap, november 23-án, egy héttel az önkéntes iskola távozása előtt, ismét zárt tanácsai gondolkodás volt a városházán. Már annyira jutottak, hogy valakit el kellene küldeni deputációba a hadügyminiszterhez, de itt a bökkenő. Egy tanácsstag nem deputáció, kettő meg nem akad, akik németül beszélnek. Végre is abban csucsosodott ki a hosszas tömeggondolkodás, hogy jó lesz a deputációba *Rimler* Károly r. kapitány és *Darvassy* Lajos tanácsnok. De ez még nem a végleges határozat; lehet, hogy *Rimler* Károly mellé egy törvényhatósági tagot kérnek fel a bécsi utra. Abban egyeztek meg, hogy erről majd máskor, ma, november 24-én határoznak. Így lesz ma ismét zárt tömeggondolkodás a városházán. Hjal vannak, akik későn kelnek fel!

* **Párbaj és kereskedőség.** Nemrég Aradon merült fel a kérdés, vajjon párbajképes-e a kereskedőség? Most Nagyváradon lett a kérdés aktuális. Társadalmunk egyik kiváló alakjának kellemetlensége akadt egy helybeli kereskedőséggel s a vége az lett, hogy a kereskedőség lovagias elégtételt kért. A másik ur — hír szerint — kijelentette, hogy kereskedőségét nem tart párbajképesnek. Ugy halljuk, az ügy becsületbíró elé került.

* **Az új pénz és a magyar czimer.** Figyelemre méltó dologra hívja fel a közérdeklődést egy boszniai magyar levele.

»Méltóztassék oda hatni — így szól a levél — hogy a forgalomba levő koronaértékű ércpénz-darabok helyett olyanok veretessenek és hozassanak forgalomba, amelyek nemcsak a szent korona, hanem a magyar birodalom teljes czimere van. Minden kínálkozó alkalmat meg kell ragadnunk, amely megmutatja a külföldi népeknek, hogy létezik egy magyar birodalom. Tessék csak, egy példát méltóztassék meghallgatni. Az itteni ellenséges indulatu szláv népekkel igen gyakran van az embernek alkalma Dalmácia hovátartozandósága felől vitázni, amit ők természetesen még »de jure« sem, nemhogy »de facto« engednének Magyarországhoz tartozni; és ime, egy magyar ezüstforintost mutatok nekik, amelyen Dalmácia czimerével bizonyítom be nekik, hogy Dalmácia — legalább is de jure — a magyar birodalomhoz tartozik. Csekélységnek látszó, nagyjelentőségű dolgok ezek.«

* **A hollandi királynő hozománya.** Vilma királynő hozománya az a 800,000 forint évi járadék, a melyet az államtól civillista fejében kap. Azonkívül öt illetik a koronájának jövedelmei is, melyek mintegy 400.000 forintra rugnak. Valószínű, hogy leendő férjének bizonyos apanaszt fognak megszavazni.

* **Kubeliket nem engedik.** *Kubelik* Jan hirneves hegedűs művész, aki ez év január havában már hangversenyzett Nagyváradon, a közeli napokban ismét Nagyváradra szándékozott jönni, hogy itt egy hangversenyt rendezzen. *Rimler* Károly főkapitány azonban erre nem adta meg az engedélyt s ezen intézkedését azzal indokolta, hogy az alig 30 nappal ezelőtt megnyílt új színháznak ily rövid idő alatt nem akar kárt okozni s utat nyitni spracedenst alkotni hasanló alkalmakra. Később, vagy pl. a hangversenyek idejéül szolgáló nagybőjtben kész megadni az engedélyt. Az impressáriók nevé-

ben dr. *Radó* Ignácz meglebebezte a rendőr kapitány ezen határozatát s így került az ügy tegnap nyílt tanács ülés elé. A városi tanács többsége, a polgármesterrel együtt a főkapitány álláspontjára helyezkedett s az engedélyt nem adta meg Kubeliknek a hangverseny megtartására.

* **Lakadalmi lövöldözés.** A biharmegyei *Geszt* községben szerdán nagy ünnepet ültek egy gazda házában. A gazda szép leánya egy odaváló legényhez ment férjhez, s a boldog apa nagy vendégséget adott ebből az alkalomból, melyre a falu javarésze hivatalos volt. Ott vőfélyeskedett *Deák* Ferencz 21 éves parasztleány is. Mikor a vig multság cigány nóta mellett már javában folyt, régi falusi szokás szerint pisztolyból lövöldöztek. *Deák* Ferencz is duhaj kedvében durrogatta ócska, rozsdás pisztolyát, azonban rutul járt. A harmadik lövésnél az ócska pisztoly széjjel repedt és a legény balkezét teljesen összeroncította.

A megsérült legényt beszállították a biharmegyei kórházba, hol tegnap délután *Pataky* Károly rendőrfogalmazó hallgatta ki.

* **Hideg husneműek árusítása.** A hivatalos lap tegnapi száma ma közli a kereskedelemügyi min. kir. miniszter által ez évi 81.459. szám alatt kiadott rendeletét az *ipari munkák vasárnapi szüneteléséről* szóló 1891. évi XIII. tczikk 3. paragrafusa alapján 1892. évi márczius hónap 5-én 14.837. szám alatt kiadott rendelet határozmányainak kiegészítése tárgyában.

E rendelet a következőket mondja:

»—b) Mindazon üzletekben, melyek különféle husneműekből előállított hideg élelmi cikkek előállításával foglalkoznak, *esteli 6 órától 9 óráig* árusíthatók *sonka, kolbász-félék és egyéb hideg felvágottak*, valamint *sajtok* mindazonáltal azzal a korlátozással, hogy ezen előállításnál az *üzleti segéd-személyzet igénybe nem vehető*, továbbá hogy a megnevezetteken kívül a vevőközönségnek *semmiféle más árucikk* ki nem szolgáltatható.«

E rendeletem kihirdetése napján azonnal hatályba lép. Budapest, 1900. évi november hónap 18-án. *Hegedűs*, s. k.

* **Gyilkos vízvezeték.** A soproni honvéd főreáliskolában két nap alatt száztizennyolc növendék betegedett meg altesti bántalmakban. Az intézet parancsnoka, *Liszkay* József alezredes azonnal jelentést tett a honvédelmi miniszteriumnak. A honvédelmi minisztérium egy fő-törzsorvost küldött ki a dolog megvizsgálására. A vizsgálat folyamán kiderült, hogy a megbetegedést a *vízvezeték okozta*. Az intézet egészségügyi viszonyai; mióta a baj forrását megállapították, tetemesen javultak, úgy, hogy a betegek száma most már 14-re apadt.

* **A Nobel-féle alapítvány és a budapesti egyetem.** Ismeretes, hogy Nobel Alfréd svéd mérnök a dinamit híres feltalálója, midőn 1895-ben elhalt, 42 millió franknyi összeget hagyott végrendeletileg a tudományos munkálkodás előmozdítására a fizika, a kémia, fiziológia és orvosi tudományok, a szépirodalom és a humanisztikus ismeretek köréből. A hagyomány összegét öt felé van osztva, az egyes szakma összegének jövedelmeiből az illető szakmából az elmuló év folyamában nyomtatásban megjelent legjobb dolgozat vagy dolgozatok díjaztatnak. A beérkezett ajánlatok különböző criteriumok alá jönnek és végre a díj odaittélését az »Institut Caroline de Medecine et de Chikurgie« van hivatalos végrehajtani. Az ügykezelési szabályrendelet értelmében a Nobel-bizottságnak külföldről legalább hat egyetem tagjaitól kell bekérni az ajánlatokat. Néhány lap azt írta a közelmúltban, hogy egyetemünket e tekintetben szégyenletesen kihagyták és nem respektálták. Ezzel szemben illetékes helyről úgy értesülünk, hogy ez nem felel meg a valóság-

nak, mivel az 1901-iki díjkiosztásra a stockholmi egyetem orvosi egyetemünk tanári karát elsősorban vette figyelembe s hivta fel ajánlattételre. Ezek a professorok *Kelley* Kárvly, *Korányi* Frigyes, *Högyes* Endre és *Tanhoffer* Lajos, akik ajánlataikat 1901. február 1-ig meg is fogják tenni.

IRODALOM.

Mezőlaky Ferencz zalavári apát s ennek végrendelete folytán indított nagy fiskusi pör. Irta *Füssy* Tamás. Budapest, 1900. 8-rét, 72 lap. E nagy tudományos apparátussal készült s eredeti forrástanulmányokon alapuló, eddig teljesen ismeretlen XVI. századbeli fiskusi pörről szóló történelmi tanulmány a Szent István-Társulat Tudományos és Irodalmi Osztályának fölolvásásai között (35. sz.) látott napvilágot. Szerző becses művét Mezőlaky Ferencz életének ismertetésével vezeti be Mezőlaky Ferencz a szent István király által Zala szigetén alapított apátságának az 1715-iki götzveigi kapcsolatig utolsó benczés apátja volt. Meghalt 1568. május 1-én. Ekkor a végrendeletében megnevezett végrehajtók több társukkal és fegyveres népeikkel a zalavári és kapornaki apátságokat kifosztották: az értékeket elvittek, az erődöket elfoglalták, ellenállva a királyi biztosoknak, kik az apátságokba leltározás végett ki voltak küldve. Ebből származott a fiskusi pör, melynek lefolyását *Füssy* Tamás rendkívül érdekesen beszéli el. A füzet ára 1 korona 60 fillér. Megrendelhető a Szent István-Társulat könyvkiadóhivatalában: Budapest, VIII. Szent királyi-utca 28.

A törpék országában. Karácsonyi mese 3 felvonásban. Irta *A. Dreyer*, fordította *Grusz* L. Valér, miorista rendű gimn. hittanár Szilágy-Somlyón. Nagyon sablonosak nálunk a karácsonyi előadások, pásztorjátékok, valamennyi mintha egy szerző tolla alól került volna ki, annyira hasonlítanak egymáshoz. Helyesen tette azért a fordító, hogy ezt a kis karácsonyi mesét a gazdag német irodalomból átültette. Úgyes előadást lehetne belőle rendezni. Ajánljuk a zárdák intézetek vezetőinek figyelmébe. Megrendelhető a fordítónál Szilágy-Somlyón, ára 40 fillér.

Az »Egyházi Közlöny« 46. száma a következő tartalommal jelent meg: *Vezércikk: Ébredésünk.* — *Egyházi értesítő.* — *Az iskola és a templom.* — *Tárca: Párisi képek.* — *Hétről-hétre.* — *Gondolatok magunkról magunknak.* — *Mit olvassz?* — *Amerikai stílus.* — *A kongrua.* — *Az öngyilkosságról.* — *Elvi jelentőségű döntvény a papi borjáradoságnak pénzbeli beváltása ügyében.* — *Lelkipásztor.* — *Szószerk.* — *Kérdések és feleletek.* — *Irodalom.* — *Személyi hírek.* — *Memento.* — *Hírek.* — *Hirdetések.*

A megrendelések Budapest, VII., Szegényház-tér 8. sz. alá a szerkesztőségbe küldendők. Előfizetési ára egy évre 10 kor.

Révai-kalendárium. Megjelent a Révai-czég reklam kalendárium. A naptári részen kívül szépirodalmi dolgozatok, rajzok, elbeszélések, szindarab-félék, humoreszkek vannak benne, melyek mind a Révai-testvérek kiadványait reklamirozzák. A kiadó czég (*Révai* Testvérek, Budapesten, VIII. Üllői-ut 18.) ingyen küldi meg a 172 oldalas nagy kötetet vevőinek s a magyar irodalom barátainak.

Igazságszolgáltatás.

Párbajozó jogászok. *Cseresznyés* Béla és *Rigó* Lóránd joghallgatók ez év május havában kardpárbajt vívtak egy összeszólalkozásból kifolyólag. A kir. törvényszék a tegnapi megtartott tárgyaláson párviadal vétségeért *Cseresznyést* 8, *Rigót* pedig 1 napi államfogházra ítélte.

SZINHAZ.

HETI MŰSOR.

Szombat: »Traviata«
 délután: »Hófehérke.«
 Vasárnap: este: »Két pisztoly.«

A szabin nők elrablása.

A szabin nők elrablásán csak egyet lehet csodálni: hogy német ember tollából sült ki s azért mégis annak dacára, hogy nem ujdonság és jóformán mindenki ismeri, az egész közönség mégis szüntelenül kaczagott rajta. Az igaz, hogy a német eredetre nem is emlékezett benne más, mint a tanár ur alakja.

Az előadás maga nagyban hozzájárult a fényes sikerhez. Ilyen minden tekintetben összevágó vigjáték-előadást még alig produkált Somogyi társulata; pedig, ha jól sejtjük az eddigiekből, a társulat vigjátéki személyzete a legerősebb.

Az est hőse *Nyárai* (Rettegi Fridolin); annyiszor megtapsolták, mint az idén még soha, és pedig méltán. Jellemzett szóval, mozdulattal, különösen remek mimikával. A letört ambíciójú szingizgatót erős, néhol riktó színezéssel alakította, de éppen ezek a képzelhető legkomikusabb vonások keltettek óriási derűtséget. Bohózi alakításnak mestermű.

Balla Kálmánban (Dr. Szilvássy) nemcsak a színészt, hanem a rendezőt is külön ki kell emelnünk. Játéka annyival volt különb az eddigieknél, hogy már-már elválhatatlan különös szájmodorosságát mintha elfeledte volna.

Igazi tehetségnek mutatkozott be *Bognár János* (Marosán). Darabos mozdulataival és hü örmény kiejtésével jól áttanulmányozott szerepről tett tanúságot. Kivüle még id. *Sághy Zsigmond* (Bányai) okozott vidám perczeket a tanár ur nyugodt flegmájával.

A női szerepeknek kevesebb fontossága van a darabban. Ezek közül különös érdeklődés várta *Balczfalvy Gizellát* (Irma). Cordéliában láttuk egyetlen egyszer, azért úgy szólván érdekes ismeretlenként fogadták, még pedig a mint illik, udvarias tapsokkal és remek virágokkal (ritka dolog az idén.) Sajnos, hogy kis szerepből még határozottabb ítéletet levonni nem merünk. Annyi áll, hogy igen szép, kedves megjelenésű, a hangja csengő, kellemes, biztosan is mozog a színpadon. Szeretnők nagyobb szerepekben is látni, hogy beválthassa a reményeket, melyeket hozzá fűzünk.

Benkő Jolán (Borbála) ismét jó komikának bizonyult, *Szohner Olga* (Etelka) az ő szokott kedves elevevényeivel varázsolt mosolyokat az ajkakra. *Tóvári Anna* (Róza) az irodalombarát szobacizmus szerepében adott először nagyobb alakítást, elég jó sikerrel.

Füredi (iskolaszolga) jó komikus volt, mint mindig, *Deésy Alfréd* (Eudré) merov, mint mindig. Csak a harmadik felvonásban melegegett bele s akkor meg is tapsolták; valószínűleg annak is volt része itteni sikerében, hogy nem mustrálta folyton a közönséget s nem állott mozdulatlanul, mint máskor mindig.

Több fesztelenség, kevesebb hiúság, több siker.
 K. A.

Traviata. Ma, szombaton este kerül előadásra Verdi hatalmas dalműve: *Traviata*. Az opera főszerepeit *Balláné*, *Székely Anna*, *Pintér Imre*, *Kalmár József*, *Perényi*, *Gálly Kálmán* és *Rákosi Gáspár* éneklik. A darabot Somogyi igazgató rendezte.

A Katonák bemutatója. Hétfőn szenzációs bemutatója lesz a Szigligeti-Színháznak. Thury Zoltán nagyhatású drámáját, a *Katonákat* mutatja be, melyben az író a katonatisztek helyzetét festi. A szenzációs színműben kitűnő szerepe van E. Kovács Mariskának, *Szohner Olgának*, *Benkő Jolánnak*, *Peterdy Sándornak*, *Balla Kálmánnak*, *Könyves Jenőnek* és *Szarvasi Sándornak*. Az érdekes premierre, mint jeleztük Somogyi igazgató meghívta a szerzőt is.

A vasárnapi előadások. Vasárnap este Szigligeti egyik gyönyörű népdramája, a *Két pisztoly* (régii címén *Sobri lakodalma*) kerül előadásra. A népszínmű fő szerepét *Órley Flóra*, a színház kiváló primadonnája játssza, kivüle még a drámai személyzet elsőrendű tagjainak van a darabban jelentős szerepe. Vasárnap délután nagy diszszel hozzák színre a *Hófehérke* című tündéres játékot.

ZENE és MŰVESZET.

A Nemzeti Szalon téli tárlata.

Budapest, nov. 23.

A Szalon ezidei tárlatát vészes hírek előzték meg. Eleinte rübesgették, később a lapok is szellőztették, hogy az ideai zsűri kegyetlen szigorúsággal járt el; 600 kép közül 450-et visszadobott s hogy a Szalon főláda régi programját, nem lesz már új terrén, hanem újvában versenyezni fog a Mücsarnokkal, sőt azt felülmulni szándékozik. Ilyen előzmények után roppantul fölcsigázott érdeklődés mellett nyílt meg ma a tárlat. Az ítélet kedvező: hasonló erős, válogatott művekből álló kiállítás nem volt Budapesten.

Ha föl akarnánk sorolni az összes jó képeket, az egész katalógust le kellene írunk. Minden falról elsőrangú emberek elsőrangú képei mosolyognak le ránk. Mindjárt belépésünkkor *Boemmn* Ritta akvarelljei és *Poll Hugó* bravuros pasztelljei ragadják meg figyelmünket. A mellette lévő falon *Szikszay F.* impozáns kollekcziója látható, nemcsak igazolva, de fölülmulva is azokat a várakozásokat, melyeket úgy a miniszter, mint a Szalon ehhez a tartalmas és költői lelkű művészegységhez fűztek. Egy év óta nemcsak emelkedett, de valószínűleg magasra szökött ez a fiatal művész. A Treboul-i öböl, a maga színarany poéziával meg fogja hódítani a szíveket.

Mellette *Migl* Árpádnak szép képe tanuskodik a Párisban élő művész lehetőségéről; jobbra és balra pedig *Herz Dávidnak* biztos tudással megfestett, karakterisztikus arcképei (*Jókay Károly*, *Hegedüs miniszterné atyja* és a »Dani bácsi«) fognak renométt szerezni ennek a vidéki művésznek. — *Perlmutter*, a tavaly feltűnt zseniális művész 4 bravuros képpel, *László*, a kit komentálni már szinte fölösleges, 4 arcképpel, (közte a pápa!) egy tájképpel szerepel. *Rubovics Márk* 5 képpel gazdagítja a tárlatot, mely között »a ki horgász«-a nagyon tetszik. *Kacziány Ödön*, ez az éplekű poéta is egész kollekczióval rukkolt ki, hasonlóan *Kézdi-Kovács Pálya* Celesztin *Mannheimer*, akit most fog csak egész nagyságában megismerni a közönség; *Katona*, a Szalon-nak ez a favorítje, a ki ezuttal valószínűleg csodás képeket festett. Ez a bámulatos ember ezuttal valószínűleg önmagát is ulta felül.

Egyik clou-ja a tárlatnak, az első magyar pleministának, *Szily Merse Pálnak* 4 remeke. Egy Corot és Dambin mellé bátran odaállíthatók. Ha több kép nem volna a Szalon-ban, ezért már föl kell oda mennie minden műbarátnak.

Különleges érdekessége lesz a tárlatnak az *iparművészeti rész*. A Maison Modern gyönyörű Aubert-féle csipkéket és batik-legyezőket állított ki, Rnppert J. pedig bemutatja az új magyar *tüzzománczot*, mely most itt először látható, de melynek Párisban óriási succésje volt.

Most összevéve: a Szalon büszke lehet ideai sikerére. Az a kiállítás még növelni fogja népszerűségét a közönség körében, hitelet pedig

fokozni fogja a komoly művészek közt. Most látjuk, hogy ez az agilis társulat nélkülözhetetlen faktora művészeti közéletünknek.

Az izléses és művészeti elrendezés a Szalon lángbuzgalomú elnökének, *Hock Jánosnak* és *Rózsa Miklós* irótársunknak, a Szalon európai műveltségű titkárnak érdeme.

REGÉNY-CSARNOK.

A szeretet anygala.

Írta: Lázár Gyula.

3.

— Nem akarsz megválni? Nem sajátunk, a miben uraskodunk, gondtalan életünk mástól függ; egy Dabronczyné és leánya meg csak nem fog más előtt térdre borulni, hogy ajándékként fogadja kezéből boldogságát? Tehát . . . ?

Dabronczyné keblére szorítja a leány büszke fejét, megsimogatja hófehér arcát s hosszú csókkal némitja el a kérdezősködő ajkakat . . .

— Nem értettél meg, egyetlenem, látom. Nem kell könyörögnünk senkinek és mégis mienk a kastély, ha te akard . . . !

— Ha én akarom? Nem értelek anyám!
 — Szépségedben mindenható erő rejlik . . . Málnafalvy Iván alatt meg gyenge a talaj . . .

— Ah, már értelek . . . álmadoztam én is erről; Iván kellemes fiatal ember; csak, hogy feledd anyuskám, hogy ő pap.

— Hahaha, te bohó, akadály ez előtted? Dabronczy Magda nem Málnafalvy Annuska kinek ideái a rózsafüzérig terjednek. Remélem nem akard utánozni azt a szellemtelen babát!

— Oh nem, Annuskának zárkóztatás viselkedését megvetem s irtódom tőle . . . Nevetéses és szánandó valóban, egy tizenhét éves urhölgy s oly sötét elvei vannak . . . De mégis anyám, Iván fölszentelt pap . . . aztán meg Peihő Boldizsár . . . ?

— Pethő Boldizsár nagyon fent jár, ha benned keresi jegyesét. Igaz, kifogástalan, lovas jelleme, a nővilág kegyencze, de ő mégis csak szegény huszárhadnagy, ki nem lehet háttára ábrándjainak. Látogatásait fogadod, mint eddig, hadd fulladjon meg a világ irigységében, hogy Dabronczy Magdának a legszebb katonai jellem hódol . . .

— Hagyjuk anyám e tárgyat, inkább azt mond meg, mikor érkezik körünkbe Annuska?

— Atyád szerint holnapután . . . Bár sohase kellene látnom ezt a furcsa alakot, kiálhatatlanul üzi szenteskedéseit még most is. Bosszantó az a tudat, hogy e gyermektől függ a Dabronczy család . . .

— Nem tudnám megkedvelni soha én sem; az a tulságos leereszkedés gyűlöltté teszi a magasrangú nőt. Kár, hogy korunkban él Annuska, nem egyeznek meg elvei a mieinkével, most már leszennyezi magát az intelligens ember, ha a pórral paroláz. Előre látom, hogy sok kellemetlen perczet fog okozni itthonléte . . .

— Nem kell fejet hajtandod előtte, eddig sem tetted; hideg egykedvűséggel társalogsz vele s ha megsért, adós ne maradj, mondd ki, a mi sziveden fekszik, nem haragszik meg, hisz tudod, hogy ő még ellenségére sem mer követ vetni . . . A kis bárgyú . . .

— Mily szerepcse, hogy annyira megkedvelte a zord zárda életet, kevés vizet zavar köztünk. Még egy hosszú évig óhajt távol élni a családi örökségtől, aztán . . . görcsös vonaglás nyilallott át a leány halvány piros arcán, szemében különös fény villant meg . . . valami borzasztót gondolhatott. Majd, mint a megrémült szarvas, felkapta fejét s hosszasan belebámult a természetbe s mintha anyja nem is volna közelében, izgatottan kapkodott a lombos cserjék fiatal hajtásai után s szórta maga elé az utra.

— Nos Magdám, mi jutott eszedbe, hogy oly hirtelen megszakítottad szavaidat?

— Semmi különös anyám, válaszolt Magda oly erőshangszulylyal, melytől anyja is megrettent . . . Majd egy heves mozdulattal a kerít-

tés felé fordította Dabronczynét s hófehér karjaival az országuttra mutatott.

— Látod azt a porfelleget, anyám?

— Látom; nos?

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A czár meghalt (?).

London, nov. 23. (Saját tud. táv.) Ma délelőtt az a hír terjedt el itt, hogy az orosz czár, ki már napok óta súlyos beteg, — *meghalt*. A hír óriási izgalmat keltett, de mindeddig megerősítést nem nyert.

Krüger Párisban.

Marseille, nov. 23. (Saj. tud. táv.) Krüger elnök ma innen Párisba utazott, üdvözlő táviratára, melyet Loubet elnöknek küldött, az Grimanelli prefektus útján köszönetet mondott s üdvözlését küldte Krügernek, kit szombaton vagy vasárnap fogad.

Tüntetés Párisban.

Páris, nov. 23. (Saját tud. táv.) A Hotel de Lonoroban lakó angolok ellen a múlt éjjel nagy tüntetést rendeztek. Éjfél előtt a szállót *le az angolokkal* kiáltással óriási tömeg készült megrohanni, de a rendőrség megakadályozta ezt, mire véres harcz fejlődött ki. Két rendőr veszélyesen megsebesült.

Az amerikai-orosz vámok.

Washington, november 23. (Saját tud. távir.) Kasson, a kit a Dingley-tarifatorvény rendelkezései alapján külön biztosnak küldtek ki, mostanában kölcsönösségi szerződésre nézve tárgyal Oroszországgal, de nem képes olyan cikkeket találni, amelyekre tarifamérséklések volnának alkalmazhatók. Így a cukorkérdés nagyon nehéz kérdéssé lett. Eddig az Egyesült-Államok Oroszország fölszólalásainak figyelembevételével nem szedtek különbözeti vámokat a prémiumokkal támogatott cukorért, Oroszország pedig nem alkalmazza maximális tarifáját az Egyesült-Államok kivételére. Hir szerint azonban a barátságos megegyezésnek azt az állapotát minden pillanatban veszélyeztetheti a két állam egyikének vagy másikának eljárása. Azt hiszik, hogy Oroszország az amerikai liszt vámjának 80 százalékkal való emelését tervezi.

Az ausztriai hercegnő házassága.

Madrid, nov. 23. (Saját tudósítónk táv.) Hire jár; hogy Sagasta a képviselőházban indítványt fog előterjeszteni az ausztriai hercegnő házassága ellen való tiltakozás tárgyában. Ebben az ügyben zajos vitákra van kilátás.

Diszkard Bullernek.

Exeter, november 23. Buller tábornok, a kinek ma átadták a város jándékozta diszkardot, válaszában tiltakozott az ellen a külföldi híresztelés ellen, hogy az angol katonák erőszakosságokat követtek el. (M. I. T.)

A kínai vasutak helyreállítása.

London, nov. 23. A Morningpost jelenti Pekingből tegnapelőtti kelettel: Remélik, hogy a vasut egy hónapon belül elkészül. A vasut

helyreállítása és védelmenemzetközi vállalatkozás lett. Németek, angolok, olaszok és japánok dolgoznak a vasutnak a város belsejébe való meghosszabbításának előkészítésén. Kilencz követ a császár legutóbbi rendeletére hivatkozva energikus jegyzékben Tungfusziang megbüntetését követelte. A német követ tudatta Li-Hung-Csanggal, hogy az idegen hatalmasságoknak maguknak kell megfenyítenők a bűnös hivatalnokokat. (M. T. I.)

A követek közös jegyzéke.

London, nov. 23. A Times-nek jelentik 20-iki kelettel, hogy a követek abban állapodtak meg, hogy közös jegyzékükben, a melynek átadása a hatalmasságok eltérő érdekei miatt késett, meg fogják említeni azt a nyilvánvaló kétszínűséget, a melyet a kínaiak azzal tanúsítottak, hogy külföldön tendenciózus híreket terjesztettek. — Ugyanennek a lapnak jelentik New-Yorkból tegnapi kelettel, hogy a kínai követ még most is grata persona Washingtonban. (M. I. T.)

A pekingi követ jelentése.

London, november 23. A Daily Telegraph-nak jelentik Washingtonból: Mac Kinley elnök és Hay külügyminiszter éppenséggel nem titkolják, hogy nagyon elkedvetlenítette őket Conger pekingi követnek az a jelentése, a melyben a követ azt a nézetét fejezi ki, hogy a kínai császár rendeleteiben kiszabott büntetések elégtelenek. Ha Conger nem támogatná annyira a hittérítői körök, mondja a Daily Telegraph távirata, már régen más valakivel töltötték volna be a helyét. (M. I. T.)

Szigligeti-Színház.

Folyószám 41.

Idénybérlet 39 sz.

Nagyváradon, szombaton, 1900. nov. 24-én

TRAVIATA.

Opera.

S Z E M É L Y E K :

Valery Violetta	— — —	B. Csik Irén
Berovia Flora	— — —	Székely Anna.
Annina	— — —	Tóváry Anna
Germont Alfréd	— — —	Perényi József
Germont György	— — —	Pintér Imre
Gaston Letorieres vicomte	— — —	Kalmár József

HELYÁRAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsólye 1 frt 50 kr. Körszék 1 frt 20 kr. Támlászek 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., oldali 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30kr. Földszinti állóhely 50 kr., diák és katonajegy 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vásár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Színházi látesövek a ruhatárnál kaphatók bérbe, ára 30 kr.

A holnapi előadásra jegyek előre válthatók d. u. 3 órától 5-ig a rendes nappali pénztárnál.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap vasárnap, nov. 25-én:

délután 3 órakor fél helyárrakkal

HÓFEHÉRKE.

Este 7 órakor, rendes helyárrakkal

A két pisztoly.

Népszínmű.

KOZGAZDASAG.

A honvédség szükséglete. A nagyvárad magy. kir. 4. honvédgyalogezred közéletkezési bizottsága, a m. kir. honvéd legénység részére az 1901. évben szükséges husz-, zsir-, fűszer-, főzelék és liszttermékek szállítására pályázatot hirdet. Miről az érdekelteket van szerencsénk azzal értesíteni, hogy a pályázati felhívás közelebbi feltételei a nevezett gyalogezred élmező tiszt irodában Markovits ház (18. sz. iroda.) a hivatalos órákban megtekinthetők. Nagyvárad, 1900. november hó 23. A Nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: *Janky József* elnök, *Dr. Sarkadi Lajos*, titkár.

Tapasztalatok a burgonya termelés terén. A burgonya termelés terén számos hibát követtünk el s ez az egy oka annak, hogy burgonya termelésünk ritkán sikerül jól. Egyik nagy hiba mindjárt az; a trágyát a már készvető barázdába szoktuk behuzni, erre reá rakjuk a vetőmagot s ezzel együttesen földeljük be. Nyilvánvaló, hogy ez esetben a föld nem takarja jól a gumókat, üregek képződnek s ezen felül a direct alkalmazott nitrogéntrágya következtében a burgonya tulságosan szárba megy és tulsok lombot növeszt a gumótermés rovására.

További hiba, hogy a gumók tulságos sűrűn lesznek ültetve, ezt el kell kerülni, de az ellenkező hibába sem szabad esni, ott a hol a feltalaj selény, legjobb a minden iránybani 50 c/m-es távolság, jobb és mélyebb talajban elegendő 40—50 c/m-es távolság.

A különböző betegségek elleni védekezés szempontjából igen czélszerű a gumókat elültetés előtt réz-mész keverékbe vagy bordói lébe páczolni, a fitoflóra ellen pedig a növekedésben levő burgonya lombozatát meszes rézgálicz oldattal kell permetezni.

Nagy fontossággal bír azonban a termés fokozására a műtrágyák czélszerű alkalmazása. Erre nézve Dr. Sobatta a következő tanácsokat adja.

I. A burgonya termelésnél a trágyázás alapját mindig az istállótrágya képezze; azonban az istállótrágya mellett a műtrágyáknak is igen nagy jelentőségük van.

II. Sekély termőrétegnél, ha a talaj nem kitűnően van mivelve, első sorban foszfátra van szükség és pedig annál nagyobb mértékben, minél intenzívebb a gabonatermelés a gazdaságon. Erre a célra szuperfoszfátot alkalmazunk. Nitrogéntrágyát oly helyeken melőzhetünk, hol a földet gyakran és rendszeren trágyázzuk ganajjal. A kálitrágya, homokos talajon jóformán nélkülözhetetlen, azonban másféle talajon is jó lesz próbát tenni vele.

III. Mély termőrétegnél és jól mivelvett talajnál különösen a könnyebben oldódó tápszerrek: szuperfoszfát és chilisalétrom veendő tekintetbe. Ennek mennyisége a talaj minőségétől függ és kísérletileg megállapítandó. A kálitrágya többnyire kifizeti magát. Szeszgyári gazdaságokban azonban rendszerint mellőzhető.

IV. A műtrágya nagyon sokat ér a burgonyatermelésnél, de hatása csak akkor válik teljessé, ha a talaj jól van mivelve és kellőképen át van trágyázva istállótrágyával s ha a legmegfelelőbb burgonyafajtát feltalálnunk sikerült.

E tekintetben ismét csak a saját kísérletek nyújthatnak tájékoztatást. Általában azonban a következőket mondhatjuk: terméketlenebb talajokon a régi Daber-féle burgonya még mindig a legjobbnak bizonyult. A burgonyatermesztő intézetek évről-évre újféleségeket produkálnak, melyeket aztán nagy zajjal mint országra szóló vívmányt kürtölnék világgá, mely azonban pár év múlva ismét nyomtalanul eltűnik.

Egy minden czélra legjobb, minden talajok és időjárási viszonyok közt teljesen megfelelő burgonyafajta nem létezik, de a gazda még se zárkózzék el szigoruan az újításoktól, de a kellő óvatossággal szerezzen magának különösen a vele hasonló viszonyok között működő gazdáktól vagy tenyésztőktől vetőmagot,

ne teressze azt kertileg mivel legjobb földjén, hanem a szántóföldön épen úgy, mint a többi, ne adjon neki több és jobb munkát, mint a saját gazdaságában termelt burgonyának, mert csak úgy győzhetnek meg arról, hogy jobb-e hát csakugyan a saját burgonyájánál vagy sem.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

	Budapest, nov. 23.
Buza októberre	— — — — —
Buza áprilisra	— — — — — 7.52
Tengeri	— — — — — 5.01
Rozs ápr.	— — — — — 7.22
Zab ápr.	— — — — — 5.58
Káposzta, repecse, aug.	— — — — —

Értéktőzsde.

	Budapest, nov. 23.
Oszták hitel	— — — — — 657.25
Magyar hitel	— — — — — 670.—
Allamvasut	— — — — — 657.50
Rimamurányi	— — — — — 487.50
Magyar jelzálog	— — — — — 487.—
Salgótarjáni	— — — — —
Wagon-kölcsön	— — — — —

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. nov. 23-án.

Magyar aranyjáradék 4%	— — — — — 96.05
Magyar koronajáradék	— — — — — 90.30
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4,0%	— — — — — 99.50
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2,1%	— — — — — 99.25
Magyar keletvasúti államkötvény 1876-ból	— — — — — 98.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — — — 91.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	— — — — — 98.20
Horváth-szlavónföldterhermentesítési kötvény	— — — — — 92.50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	— — — — — 164.50
Tiszaszabályozás szezedi sorsjegyek kölcsön	— — — — — 140.—
Oszták járadék papírban	— — — — — 98.—
Oszták járadék ezüstben	— — — — — 97.50
Oszták járadék aranyban	— — — — — 95.50
Oszták korona járadék	— — — — — 98.—
Oszták államsorsjegyek	— — — — — 183.50
Oszták magyar bankrészvény	— — — — — 16.90
Magyar hitelbankrészvény	— — — — — 670.—
Oszták hitelintézet részvény	— — — — — 659.50
Párisi vista	— — — — — 95.80

20 frankos arany (Napoleon'd'or)	— — — — — 19.20
Németbirodalmi márka	— — — — — 117.65
London vista	— — — — — 240.65
20 márkás arany	— — — — — 23.50

A szerkesztőségért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

12559/1900. tkv.

Árverési hirdetés.

A nagyvárad kir. törvényszék mint tkv. hatóság által dr. Duma Flórián ügyvéd mint kiskoru Óláh Mária gyámja és társa végrehajtónak Gyulai István és neje Kiss Katalin végrehajtást szenvedők elleni 461 kor. 20 fillér tőke s jár. iránti végrehajtási ügyében végrehajtást szenvedők tulajdonánál felvett ezen tkvi hatóság területén fekvő s a nagyvárad 2788. sz. betétben foglalt A. I. 1—2 r. sz. a házra azonban a Mihók Mária a C. 2 r. sz. a bekebelezett szolgálmi jog érintetlen hagyásával a kért végrehajtási árverés az 1881. LX. törv. czikk 146. és 163. §§-ai értelmében elrendel-

tetik és annak foganatosítására határidőül 1900. évi december hó 14-ik napjának d. e. 9 órája ezen kir. trvszék árverelő helyiségében kitűzetik.

Kikiáltási ár 7848 korona, azonban az árverésre kitűzött ingatlanok szükség esetén ezen áron alul is el fognak adatni.

Venni szándékozók bánatpénzül a kikiáltási ár 10%-át, vagyis 784 kor. 80 fillér, tartoznak készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban letenni.

A vételár 3 részletben fizetendő és pedig az első részlet az árverés napjától számított 1 hónap alatt, a második részlet ugyanazon naptól számított 2 hónap alatt; a harmadik részlet ugyanazon naptól számított 3 hónap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától a fizetés napjáig 5%-os kamat fizetendő.

Ezen árverés feltételei a hivatalos órák alatt a tkv. hatóságnál, s a kapitányi hivatalnál megtekinthetők.

Nagyvárad 1900. évi szept. 14. a kir. törvényszék, mint tkv. hatóság.

Olasz,

kir. trvszéki bíró helyett

Kiss András,

kir. törvényszéki bíró.

Ő cs. és apost. kir. Felsőlegénynek legfelső elhatározása folytán.

A közös katonai jótékony czélokra szánt

XXI. cs. kir. államsorsjáték.

Ezen — Ausztriában törvényszerűleg engedélyezett — egyedüli pénzsorsjáték készpénzben 18.122 nyeresémet tartalmaz 418,640 korona értékben.

A főnyeresemény 200.000 koronára rug.

A nyeresemények kifizetéseért a cs. kir. lottojövédék kezekedik.

A húzás visszavonhatatlanul 1900. évi december hó 13-án fog megtartatni.

Egy sorsjegyek ára 4 korona.

A sorsjegyek Bécsben a cs. kir. államsorsjáték osztályánál I. ker. Riemer-utca 7-ik szám alatt, lottojövédékben, dohánytőzsdékben, adó-, posta-, távirat- és vasúti hivataloknál, váltóüzletekben stb. kaphatók. Játéktervek sorsjegyvétel részére ingyen adatnak ki.

A sorsjegyek portómentesen küldetnek szét.

A cs. kir. lottojövédéki igazgatóság államsorsjátékok osztálya.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apáczka-utca 3. szám.

Művek,

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek,

számlák, falragaszok,
bábi meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.